

AFGIFTEKANTOOR GENT X - ERKENNINGSNUMMER P602487 - B30032
RETOUR: HOOGSTRAAT 42, 1000 BRUSSEL

PB-PP | B-63
BELGIE(N) - BELGIQUE

Linxuit

Linx+

DRIEMAANDELIJKS MAGAZINE VAN LINX+
SEPTEMBER 2023

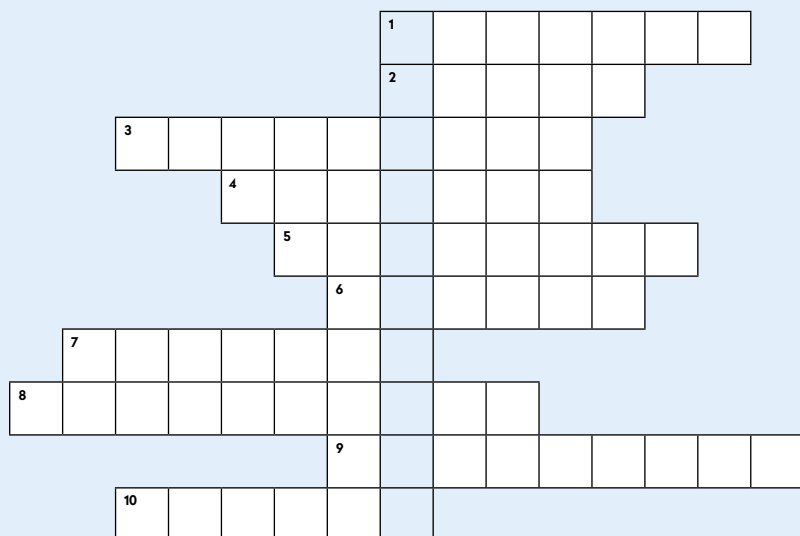
**GROTE PRIJS
SOCIALE
FOTOGRAFIE
2023**
ZIE PAGINA 11

Geschiedenis coöperatie Vooruit

Interview: Jeroen Olyslaegers

Linx+ Viva La Vida p.6 • Oorlog & Verzet p.16 • 20 jaar Linx+ p.20

KRUISWOORD

1. Winnaar Grote Prijs Sociale Fotografie 2023 (familiennaam)
2. Linx+ trefdag in 2014
3. Geboorteplaats Eugène Laermans
4. Oprichter coöperatie Vooruit (familiennaam)
5. Bestemming Anders Bekeken op 25/11
6. Auteur van 'Mannen met zwarte gezichten' (voornaam)
7. Auteur van 'Werklieden bemint uw profijt' (familiennaam)
8. Linx+ afdeling in Brugge
9. Gemeente Klein-Engeland
10. Auteur van 'Wil' (voornaam)

LINUXUIT LEZEN LOONT! Alle antwoorden vind je in deze Linxuit. Stuur het woord dat we zoeken voor 1 november 2023 naar info@linxplus.be of Linx+, Hoogstraat 42, 1000 Brussel. Vermeld duidelijk je naam en adres. Onder alle juiste inzendingen verloten we een exemplaar van het boek 'De beul was dood: De lotgevallen van een verzetsman en zijn echtgenote' (zie p. 22). Succes!

WINNAAR VORIG KRUISWOORD "Industriemuseum" was het woord dat we zochten. Jeanine Steyaert uit Destelbergen is de gelukkige winnaar van het boek 'Woke is het nieuwe Marrakech-pact' van Tom Lanoye. Veel leesplezier!

COLOFON

Driemaandelijks magazine van Linx+ vzw.
2023 • jaargang 3 • nummer 3

Linxuit is gratis voor vrijwilligers van Linx+. Andere geïnteresseerden kunnen zich abonneren voor 5 euro per jaar op BE79 8777 9643 0233.

Medewerkers en contact

Linx+, Hoogstraat 42, 1000 Brussel
tel. 02 289 01 80

info@linxplus.be, www.linxplus.be

dries.vandevelde@linxplus.be

els.rits@linxplus.be

lotte.peeters@linxplus.be

marc.spruyt@linxplus.be

rudi.derechter@linxplus.be

sandra.temmerman@linxplus.be

Verantwoordelijke uitgever

Caroline Copers,
Hoogstraat 42, 1000 Brussel

Foto op de omslag

Een foto uit de reeks 'Lisse' van fotografe Janne Leppens, winnaar van de GPSF23.

© JANNE LEPPENS

Linx+ in jouw regio

Antwerpen
stien.verbelen@linxplus.be

Limburg
carla.verdingh@linxplus.be

Mechelen-Kempen
nadia.market@linxplus.be

Oost-Vlaanderen
hendrik.braet@linxplus.be,
sabrina.meijs@linxplus.be

Vlaams-Brabant
wim.lahou@linxplus.be

West-Vlaanderen
marc.bonte@linxplus.be

Coördinatie en eindredactie: Marc Spruyt
Opmaak: Rudi De Rechter

 www.linxplus.be

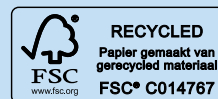
 www.linxplus.be/nieuwsbrief

 www.facebook.com/linxplus

 www.instagram.com/linxplus

Disclaimer Linx+ streeft ernaar om op een wettelijke en correcte manier om te gaan met jouw persoonsgegevens. Wij doen er alles aan om je privacy te waarborgen en gaan daarom zorgvuldig om met de gegevens die we verzamelen over jouw persoon. Je ontvangt dit magazine als abonnee uit ons adressenbestand. Indien je dit in de toekomst niet meer wenst, kan je ons hiervan schriftelijk op de hoogte stellen via info@linxplus.be of Linx+ tav Els Rits, Hoogstraat 42, 1000 Brussel.

Druk Graphius / gedrukt op Circle offset (milieuvriendelijk en 100% gerecycleerd) papier

UIT PAS

 Vlaanderen
verbeelding werkt

SANDRA ZEGT

Brood voor morgenvroeg

September, dat is de maand waarin de brooddozen weer worden bovengehaald en er regelmatig 's avonds de vraag wordt gesteld: is er brood voor morgenvroeg? Ons lunchpakket vertelt ons wie we zijn en hoe we in het leven staan. En toch blijft de inhoud van onze brooddoos een onderbelicht thema. Dat ondervond ook Amsab-ISG toen ze hun archief doorploegden. Reden genoeg om hier een project aan te koppelen met de naam Schafctijd. Ook onze Beweging Fotografen gingen op pad rond dit thema om vandaag mee te schrijven aan een stukje geschiedenis van morgen. We kregen zelfs de kans om op het Brussels festival 'Boterhammen in het Park' een deel van onze laureaten in de kijker te zetten bij een lekkere hap en goede muziek. Want eten en muziek zijn elementen die ons verbinden. Je kan trouwens nog steeds stemmen voor de publieksprijs van onze fotowedstrijd.

Niet toevallig is brood ook de basis voor het ontstaan van de Gentse coöperatie Vooruit, zoals je leest in het interview met Hendrik Defoort of kan beluisteren in de laatste aflevering van onze podcast Blik Historik. Over hoe mensen van onderuit met vereende krachten uitzonderlijke dingen kunnen verwezenlijken door te starten met het bakken van een paar broden. Want soms doen mensen uitzonderlijke dingen, gedreven door noodzaak omdat er geen geld was voor een nieuwe computer terwijl een ingebakken nieuwsgierigheid en de durf om dingen open te schreeven weleens de oplossing kan zijn, zoals Alberto vertelt in zijn STIEL-interview. Of veel ingrijpender, wanneer het eigen leven in de weegschaal werd gelegd om anderen te helpen in tijden van oorlog en aan te sluiten bij het Verzet, zoals we dit najaar ontdekken via verschillende uitstappen.

Maar het kan ook kleiner en dichterbij op het vel. Zo won Janne Leppens terecht onze Grote Prijs Sociale Fotografie door de fotoreeks die ze samen met haar zus Lisse maakte. Deze reeks geeft een inkijk in het leven van de zussen en toont de liefde, het plezier, de voldoening en de meerwaarde die Lisse brengt in het gezin, ondanks haar verstandelijke beperking en de uitdagingen die daar soms bij komen kijken. Er zijn en zorgen voor elkaar is vandaag broodnodig in onze samenleving.

Veel leesgenot met deze Linxuit!

Sandra

Sandra Temmerman, coördinator Linx+

Kom naar onze provinciale Maak-het-mee-babbels

En maak mee de toekomst van Linx+

Dit jaar bestaat Linx+ niet alleen 20 jaar, we maken ook nieuwe plannen voor de toekomst. En dat doen we niet alleen, maar samen met jullie. Op onze provinciale Maak-het-mee-babbels, die we binnenkort organiseren, gaan we in gesprek over de vraag: Waar moet Linx+ werk van maken?

Iedereen is welkom, zowel onze vrijwilligers uit de lokale Linx+afdelingen als alle andere geïnteresseerden die Linx+ goed gezind zijn. Denk jij mee na over de toekomst van Linx+? Of je Linx+ nu heel goed of maar een beetje kent, van dichtbij of van veraf... alle ideeën zijn welkom! We zien je graag op één van volgende momenten:

- * woensdag 25 oktober: **Hasselt**
- * zaterdag 18 november: **Antwerpen**
- * zaterdag 9 december: **West-Vlaanderen**
- * vrijdag 15 december: **Gent**

Alle bevindingen brengen we samen op onze **Maak-het-mee-dag** op **zaterdag 24 februari 2024**.

Noteer de data alvast in je agenda. Inschrijven kan binnenkort via onze website www.linxplus.be. Deelnemen is gratis.

AFDELINGSNIEUWS

1 Antwerpen

Linx+ 't Kantluizeke ging op 6 en 7 mei op uitstap naar Rijsel. De kantklossers keek hun ogen uit bij villa Cavois in Crois, het optrekkje van textielbaron Paul Cavois uit Roubaix. Een prachtig staaltje art deco architectuur, gebouwd in de jaren 1920 en onlangs helemaal gerestaureerd. Vervolgens gingen de dames richting Roubaix waar ze de oude 'La Manufacture des Flandres' gingen bezoeken om er vergane glorie van de eerste industriële revolutie te bewonderen. Nu is het een textielmuseum, vroeger werden er wandtapijten vervaardigd. Een echte stiel-uitstap!

2 Antwerpen

De fotogroep van Linx+ Mikpunt ging op dinsdag 23 mei op uitstap naar het prachtige Brugge. Hun stadswandeling kwam langs het Minnewater, de jachthaven, de woensdagmarkt en nog vele andere Brugse trekpleisters voor ze een geleid bezoek kregen in de Sint-Sebastiaansgilde. Afsluiten deed de groep in restaurant Sint-Anna, waar ze konden genieten van typisch Brugse kost. De foto's die ze maakten, zullen binnenkort ongetwijfeld schitteren in een van hun tentoonstellingen!

3 Pittem

Linx+ Gaucho-Pittem stond op maandag 17 juni met een Linx+ stand op Zotte Maandag in Pittem. Zotte Maandag is algemeen gekend als "carnaval in volle zomertijd". Ieder jaar brengt Zotte Maandag duizenden mensen naar daar. Onze Linx+'ers hebben ons goed vertegenwoordigd!

4 Ronse

Op donderdag 22 juni ging Linx+ De Brug Ronse op daguitstap. In de voormiddag bezochten de leden samen het MOU-museum in Oudenaarde. Later volgde een lekkere pauze in restaurant De Zandvlooi in Lozer. Met een voldane maag gingen de Linx+'ers in de namiddag naar de wijngaard Cruyssem waar de groep uitleg kreeg over de aanplanting van druivenstokken en het wijnpersproces én een bezoek bracht aan de wijnkelder. Hier kon iedereen proeven van drie verschillende wijntjes. De dag sloten ze weer af in de Zandvlooi. Een gastronomische dag!

5 Tongeren

Linx+ Tongeren organiseerde op 24 juni naar jaarlijkse gewoonte een barbecue voor het goede doel. Dit jaar zamelden ze geld in voor 'Boven de Wolken', een vzw die gratis professionele fotosessies aanbiedt voor sterrenouders bij het verlies van hun baby. Aan het eind van de dag kon de Linx+afdeling maar liefst 2200 euro schenken. Over solidariteit gesproken!

OPROEP Wil jij jouw activiteit in de volgende Linxuit zien verschijnen? Bezorg dan een kort verslag én foto van je evenement aan je regionale afdelingsondersteuner. Vermeld zeker wat, waar en wanneer. Vertel ook iets over hoe het verliep en of de deelnemers tevreden waren. Op die manier inspireer je andere afdelingen en zet je je eigen afdeling in de kijker!

→ Zoek je tips om activiteiten te organiseren, of wil je weten hoe je geld in het bakje van jouw afdelingskas kan krijgen? Bezoek dan eens ons vrijwilligersplatform op www.linxplus.be/vrijwilligersplatform (paswoord: vrijwilliger).

WIST JE DAT... je als Linx+ afdeling je activiteiten kan aankondigen via onze website www.linxplus.be? Zo maak je extra reclame! Stuur minstens één maand op voorhand alle info door naar je afdelingsondersteuner. Enkel activiteiten die openstaan voor een breed publiek en herkenbaar zijn als Linx+ activiteit worden opgenomen.

Barbara Roose – Linx+ Viva La Vida

Barbara Roose is voorzitter van Linx+ Viva La Vida en smijdt zich samen met de vier andere bestuursvrijwilligers van deze afdeling voor vrouwenrechten. Barbara is een geëngageerde, bezige bij. Naast haar job als algemeen coördinator bij LEIF West-Vlaanderen zetelt ze in de gemeenteraad. Ook in haar vrije tijd maakt ze graag tijd voor sociaal-maatschappelijke thema's, waaronder haar vrijwilligerswerk bij Linx+ Viva La Vida, waarmee ze zich inzet voor emancipatie van vrouwen.

“Het is duidelijk dat er nog werk aan de winkel is”

“Zeven jaar geleden zijn we met Viva La Vida begonnen in Brugge. Toen nog onder Viva SVV – wat nu Rebelle heet. Ondertussen zijn we al bijna twee jaar aangesloten bij Linx+, omdat we meer actief aan de slag wilden gaan met de sociaal-culturele thema's en vrouwenrechten. Ik had ook al connecties met mensen van Linx+ Brugge en ging naar hun activiteiten. Zo is dat eigenlijk spontaan gegroeid. We wilden ook wat meer de krachten bundelen. Vanuit de linkse hoek is het vaak nog veel verdeeld, maar hoe meer we kunnen bundelen, hoe beter.

Je kan je misschien afvragen “Waarom vandaag nog een vrouwenbeweging?”, maar het is duidelijk dat er nog werk aan de winkel is. Ook als je in de politiek actief bent, merk je dat in bepaalde milieus toch nog veel mannen de bovenhand nemen en dat vrouwen op een bepaalde manier... ik ga niet zeggen aan de kant worden gezet, maar soms merk je dat je toch een beetje harder je best moet doen dan mannen. Wij focussen grotendeels op politieke en sociaal-maatschappelijke thema's voor dames. Dat neemt niet weg dat mannen ook mogen komen. Dat kan natuurlijk en ik krijg die vraag ook vaak.

“Ik ben erg gedreven en geloof dat er nog veel moet gebeuren op vlak van vrouwenrechten.”

Barbara Roose

Een van de activiteiten die we onlangs organiseerden is een debat rond de problematiek van vrouwelijke vluchtelingen. We wilden hiervoor niet enkel blanke vrouwen en bekende organisaties aan het woord laten, maar ervaringsdeskundigen zelf. Uiteindelijk hadden we een volle zaal en het was een heel mooi evenement. Rond 70 jaar vrouwenrechten hebben we ook een panelgesprek gedaan. Over hoe het er vroeger aan toe ging, hoe vrouwen dit nu in het dagdagelijks leven ervaren en waar we nu nog voor moeten strijden. We hebben

geen vaste activiteiten, maar spelen in op actuele thema's. Dan kijken we wie we kunnen uitnodigen om hierover te komen spreken of hoe we hier op een andere manier iets rond kunnen doen.”

“Ik wil graag de wereld toch dat beetje beter maken.”

Waarom ik vrijwilliger ben? Ik kan het niet laten. Ik ben erg gedreven en geloof dat er nog veel moet gebeuren op vlak van vrouwenrechten. Mijn maatschappelijk bewustzijn is groot. Ik beseft dat we in een luxe-situatie zitten. Ik ben me bewust van de vele vrijheden die we hier hebben. Ik ga daarvoor op de barricade staan, om die te blijven verdedigen en te ijveren voor dezelfde rechten voor andere vrouwen. Ik vind het ook onze plicht om daar iets mee te doen en mij daarvoor te engageren. De maatschappij bestaat voor mij uit geven en nemen en als iedereen verantwoordelijkheid opneemt, dan werkt het wel. Ik wil graag de wereld toch dat beetje beter maken.

Vrijwilligerswerk is niet altijd gemakkelijk. Alles is ook duur geworden. Een goede moderator voor een panelgesprek bijvoorbeeld vraagt veel geld. Ik kan andere afdelingen wel de tip geven om in de culturele raad van de gemeente te gaan en via deze weg subsidies aan te vragen. Soms roept het frustraties op en je steekt er veel energie in, maar ik ben zó content als mensen die gekomen zijn zeggen dat het interessant en tof was!”

→ Lotte Peeters

TIP Onze regionale vrijwilligersondersteuners kunnen je helpen bij het aanvragen van lokale subsidies.

Gids in de kijker: Jan Rymenams

Jan Rymenams is een gepassioneerde verteller met een grote sympathie voor sociaal-culturele verenigingen. In zijn vrije tijd gidst hij bij Linx+ in verschillende steden, waaronder Aarschot. Onder de slagzin 'Verwondering werkt!' neemt Jan jullie op zaterdag 25 november 2023 mee door deze Vlaams-Brabantse stad.

Wie is Jan Rymenams?

Jan: "Van opleiding ben ik bioloog. Ik was een van de eerste ecologen in de jaren 1970, maar daar kon je nog niet gemakkelijk mee aan een job geraken. Ik ben dan een groot deel actief geweest als ICT-manager. Nu, in mijn pensioen, ben ik veel bezig met vrijwilligerswerk, waaronder het gidsen bij Linx+. Anderen laten verwonderen over wat je om je heen kan zien, heeft altijd wel in mij gezeten. Dat is een tiental jaren geleden begonnen met schrijven voor wandeltijdschriften en af en toe een boek. Nu heeft dat zich vertaald in het gidsen. Ik gidst bij voorkeur in steden waarvan men gemakkelijk denkt dat er 'niets te zien is', zoals Aarschot. Dan bewijs ik het tegendeel!"

Je doet veel vrijwilligerswerk en hebt je eigen gidsprojecten voor zorgcentra en kwetsbare groepen.

Wat maakt dat je ook tijd wil maken voor het gidsen bij Linx+?

Jan: "Gidsen voor Linx+ is er toevallig en niet toevallig gekomen. Enkele jaren geleden ontdekte ik de Anders Bekeken brochures: een interessant initiatief en een reeks die het verhaal van de kleine man vertelt. Dat leek me wel wat. Ik heb toen een voorstel voor de brochure Aarschot Anders Bekeken ingestuurd. Dat zat goed en daaraan werd dan een gidsbeurt gekoppeld.

Ik maak hier graag tijd voor, want gidsen is geven en krijgen. Ik vertrek altijd vanuit mijn interesse, met volle goesting. Ik wil verder gaan dan de clichés. Ik ga met mensen praten, bezoek bibliotheken enzovoort. Het is een soort verruiming van jezelf. De wereld wordt duidelijker, je verwondert jezelf door het gidsen. Ik vertel ook graag en krijg voldoening van de reacties van de groep. Verbinding is altijd plezant. Ik heb graag dat mensen hun verhaal doen en aanvullen

vanuit hun perspectief of vragen naar verduidelijking. Deze ervaringen neem ik dan ook mee naar de volgende groepen."

Waarom koos je er voor om het verhaal van Aarschot te vertellen?

Jan: "Van mijn ouders heb ik het belang van de sociale beweging meegekregen. Sociale geschiedenis gaat over mensen in beweging en daarom interesseert het me enorm. De wandeling in Aarschot sluit perfect aan bij de bedoeling van Anders Bekeken: de geschiedenis van de kleine man vertellen. We bekijken de periode van het einde van de 19de eeuw en het begin van de 20ste, het moment van een opkomend socialisme. Aarschot werd gedomineerd door een katholieke en liberale bovenlaag die als de dood was voor het socialisme. Toch zou vanuit Leuven een rode kern ontstaan in de armste wijk van de stad en zal het socialisme binnen deze conservatieve wereld vaste voet aan de grond krijgen. Aarschot is interessant omdat het zo goed laat zien wat er toen in ons land aan het gebeuren was."

Voor wie nog niet overtuigd is: waarom moeten we meewandelen op 25 november?

Jan: "In grote steden zoals Gent en Charleroi werd het socialisme gemaakt. In Aarschot werden die ideeën mee gerealiseerd. Wie de dynamiek van het socialisme in een kleine provincie stad wil leren kennen, zit met deze wandeling goed. We wandelen samen een interessant parcours dat ons langs locaties brengt als de rijke huizen van fabrieksbazen, de Sancta Mariaschool van de vroegere kantwerksters, de sarcofaag van deken De Wit, het Volkshuis en de arbeidersbuurt waar het Aarschots socialisme is ontstaan. We wandelen als het ware doorheen de geschiedenis, maar komen ook voorbij hedendaag-

se bezienswaardigheden zoals het Begijnhof, de wederopbouw van de Grote Markt, en 's Hertogenmolens."

Een echte aanrader dus!

→ Lotte Peeters

Van Oostende tot Halle

Je kan nog steeds mee op pad met onze gegidste Anders Bekeken-wandelingen. Die laten je telkens met andere ogen naar een bepaalde stad kijken, met sociale geschiedenis als invalshoek – verrassend en leerrijk tegelijk. Deelnemen kan voor 9 euro of 1,80 euro met UiTPAS-kansentarief. Alle wandelingen zijn op een zaterdag. Meer info en inschrijven via www.linxplus.be.

Je vindt er ook alle info om zelf een gegidste wandeling te organiseren met je afdeling. Je kan kiezen uit een 50-tal wandelingen. Als Linx+ afdeling betaal je hiervoor 75 euro ipv 125 euro.

- 07/10: **Oostende**
- 21/10: **Kuregem** (Brussel)
- 11/11: **Antwerpen**
- 25/11: **Aarschot**
- 02/12: **Borgloon** (seizoensarbeid)
- 16/12: **Halle** (Zennevallei)

Als eerste op de hoogte blijven van nieuwe wandelingen? Abonneer je dan op ons e-zine Tips voor je vrije tijd via www.linxplus.be/nieuwsbrief.

Hoe het brood van Vooruit heel onze samenleving kneedde

Interview met historicus Hendrik Defoort over de Gentse coöperatie Vooruit

Geen stad in Vlaanderen telt zoveel stenen getuigen van de socialis-
sche arbeidersbeweging als Gent. Pronkstuk van dat rode verleden is
zonder twijfel 'De Vooruit' in de Sint-Pietersnieuwstraat. Het kunsten-
centrum dat er vandaag huist, heeft zich dan wel herdoopt naar VierNul-
Vier, de letters 'Feestlokaal van Vooruit' pronken nog steeds op de gevel.
'Vooruit' was de naam van de coöperatie die eind 19de eeuw werd opge-
richt door Edward Anseele en andere Gentse socialisten. Hun sociale
realisaties drukten een blijvende stempel op onze samenleving.

Een coöperatie, wat is dat eigenlijk?

Hendrik Defoort: "Een coöperatie is een economische samenwerkings-
vorm. De Nederlandse benaming van coöperaties is heel vaak 'samenwer-
king'. Het zijn vooral de consumptie-
coöperatieën, waarbij je samen goe-
deren afneemt en deelt in de winst,
die naam en faam hebben gemaakt.
Maar je hebt ook productiecoöpera-
tieën, waarbij een aantal mensen sa-
men een fabriek opzetten bijvoor-
beeld. Of kredietcoöperaties, waarbij
een aantal mensen hun centen sa-
menleggen en leningen geven."

Kunnen we stellen dat een coöperatie een socialistisch idee is?

Hendrik Defoort: "Helemaal niet.
Dat is nu precies waarom België zo'n
speciaal geval is. In 1844 werd in
Rochdale, een voorstad van het En-
gelse Manchester, een coöperatie op-
gericht waarbij een aantal gulden re-
gels worden opgesteld. Eén van die
regels is om religieuze en politieke
neutraliteit zeer hoog in het vaandel
te voeren. Die regel is cruciaal. Maar
in 1880, bij de oprichting van de coö-
peratie Vooruit in Gent, wordt die re-
gel doorbroken en wordt een coöpe-
ratie een middel om een politieke
strijd te voeren. Op zich is een coöpe-
ratie helemaal niet socialistisch.
Meer nog, het is bij uitstek een libe-
raal, kapitalistisch middel waarbij je
zegt: we gaan de macht van het getal
gebruiken om ons te organiseren. En
met hoe meer je bent, hoe lagere prij-
zen je kan bekomen. Ferdinand Las-
salle – zoals Karl Marx één van de

grote iconen van de socialistische be-
weging – zei dat coöperaties zowat
het kwalijkste waren wat de arbei-
dersbeweging kon hebben."

*Toch ontstaat er in Gent binnen de
socialistische beweging met Vooruit
één van de meest bekende en
succesvolle coöperaties. Waarom net
in Gent?*

Hendrik Defoort: "Er zijn een aantal

apegapen in de jaren 1870. In de kel-
der van het café van Paul Verbauwen,
een voormalig lid van de Eerste Inter-
nationale, staat er nog een oven. Men
koopt wat bloem en begint samen
broden te bakken. Men verkoopt ze
aan de mensen die in het café komen
en deelt in de winst. Zo ontstaat de
Vrije Bakkers, een kleine coöperatie.
Dat heeft niets met politiek te maken
op dat ogenblik. Maar de mensen die
in dat café komen, zijn wel de rode
gedachte genegen. Die Vrije Bakkers
is zowat het enige dat echt werkt op
dat moment. Al de rest, van kleine
vakbondjes en noem maar op, alle in-
strumenten die de socialistische ar-
beidersbeweging op dat moment
heeft, is eigenlijk armtierig en een
beetje zielig, behalve die Vrije Bak-
kers.

Foto van een broodvoerder van Vooruit. Collectie Amsab-ISG

toevalligheden, maar er is ook een
sociologische verklaring. Gent is de
eerste geïndustrialiseerde stad in dit
land, je hebt sociologisch dus de juis-
te achterban: veel arbeiders op zoek
naar organisatie. Maar alles ligt op

Edward Anseele en Edmond Van
Beveren zien dat en starten eind ja-
ren 1870 ook een bakkerijtje. In plaats
van alle winst terug te geven aan de
leden, gebruiken ze een deel van die
winst om socialistische propaganda

Affiche uit 1929. Collectie Amsab-ISG

te maken. In nauwelijks tien jaar tijd blijkt dat iets revolutionairs te zijn. Je hebt voor het eerst een socialistische organisatie die effectief inkomsten heeft. Ze delen nog steeds een deel van de winst met de leden, maar ze hebben ook centen om iemand te betalen om socialistische propaganda te voeren. En dan gaat het heel snel. In Parijs slaagt men er voor 1900 nooit in om een socialistisch dagblad uit te geven. In Gent verschijnt het eerste socialistisch dagblad al in 1884. Daar is maar één reden voor: middelen hebben. De coöperatie Vooruit heeft dat. En dat groeit razendsnel.”

Dus het begint bij brood, maar daar eindigt het niet mee. Hoe ontwikkelt de coöperatie Vooruit zich dan verder?

Hendrik Defoort: “Ze beginnen in 1880 heel kleinschalig, maar dan gaat het heel snel. Terwijl ze in 1881 nog discussiëren of ze wel geld kunnen uitgeven aan de aankoop van een stempel, kunnen ze in 1884 al een krant uitgeven. Dat zijn allemaal mensen die van huis uit niets hebben – textielarbeiders, havenarbeiders... – en heel snel een economisch imperium weten op te bouwen. Ze beginnen van alles in grote hoeveelheden in te

kopen en openen bijhuizen. Een deel van de winst gaat nog steeds terug naar de socialistische arbeidersbeweging, en dat gaat dermate snel dat ze op de Vrijdagmarkt – waar nu Ons Huis staat – een groot pand kopen met een zeer grote winkel.

Niet alleen de economische activiteit, maar ook het symbolisch kapitaal daarvan is onwaarschijnlijk belangrijk. De kinderen van de arbeidersleden kunnen na school binnenlopen in het huis zonder enige consumptieverplichting en daar rustig zitten. Broodvoerders van Vooruit brengen het brood aan huis bij de arbeiders. In 1897 al voeren ze een pensioen in voor de leden van Vooruit. Dat is allemaal ongezien en ongeënd.

Het grote orgelpunt wordt het Feestpaleis van Vooruit, waar nu Kunstencentrum 404 in huist. Dat wordt aan de vooravond van de Eerste Wereldoorlog geopend. Een socialistische kunsttempel in een bourgeois-kwartier van Gent, dat is ongezien. Gent werd omschreven als een badstad voor zieke socialisten. Vanuit heel Europa kwamen ze kijken naar die provinciestad. Ook Franse politespionnen, zo heb ik in archieven in Parijs ontdekt. In Frankrijk was er paniek: als ze dat in Frankrijk ook gaan toepassen, kunnen we die socialistische beweging niet meer indammen, ze zijn zo rijk...

“Op zich is een coöperatie helemaal niet socialistisch”

Hendrik Defoort

De eerste Nederlandstalige socialist die in 1894 met het algemeen meervoudig stemrecht in België verkozen wordt, is de Gentse Edward Anseele. Hij heeft de Luikse socialisten betaald om een verkiesbare plaats te krijgen. Ook op dat moment sponsoren ze nog *Le Peuple* in Brussel, de Franstalige socialistische pers. De rijkdom was onwaarschijnlijk. Er wordt altijd pejoratief over biefstukensocialisme gesproken, maar men moet zich wel realiseren hoe revolutionair dit alles in die tijd was.

Prentbriefkaart uit 1913 van Ons Huis op de Vrijdagmarkt in Gent. Collectie Amsab-ISG

In 1903 startten ze met een weverij, dus het gaat niet meer alleen over consumptie, ze beginnen ook te produceren. Maar allemaal binnen het coöperatieve model. Er is ook altijd prachtige retoriek: ‘Hier gaan we de lijkwade van het kapitalisme weven,’ zei Anseele dan. Anseele had een broertje dood aan marxistische retoriek over revoluties. Hij wilde de revolutie van elke dag. De huismoeder moest de revolutie in haar boodschappentas meenemen naar huis, zei hij ooit.

Maar in 1910 willen ze schaalvergroting en maken ze van die weverij een NV. Waardoor je dus op de beurs van Brussel door een aandeel te kopen van die weverij eigenlijk ook lid wordt van de Belgische Werkliedenpartij (BWP). In 1913 hebben ze nog meer geld nodig en richten ze de Bank van de Arbeid op. Nu kan je dus eigenlijk via een bank lid worden van de BWP... Dan voel je toch dat er bepaalde spanningen op de lijnen beginnen zitten.”

Als je uitstippelt op een kaart waar de coöperatie Vooruit allemaal actief was, kunnen we dan spreken over een rood imperium? Valt dat in een cijfer te vatten?

Hendrik Defoort: “In een cijfer vat-

ten is moeilijk, maar op een bepaald moment was minstens één op de vijf Gentse gezinnen lid van Vooruit. Er is een prachtige karikatuur, waarbij je een rode hand ziet in de vorm van een duivelse bokkenpoot boven Gent met op de kaart overal stippen waar er rode volkshuizen zijn. Het was dan ook een onwaarschijnlijk slim model om de arbeider als consument te organiseren. Want de hele marxistische retoriek gaat altijd om de macht van het getal en de arbeider als producent, maar dit is totaal anders: de arbeider organiseren als consument. Geen enkele andere socialistische arbeidersbeweging in Europa is daar zo sterk in geslaagd als de Belgische.”

Het hoogtepunt van de coöperatie Vooruit situeert zich in het interbellum, tussen de twee wereldoorlogen. Stel dat ik een arbeider ben in die periode, waarvoor kan ik allemaal terecht bij Vooruit?

Hendrik Defoort: “Eigenlijk voor alles. We moeten de arbeider begeleiden van de wieg tot het graf, was één van de leuzes. Je hebt dus inderdaad het moederhuis van Vooruit waar je kan bevallen. Je hebt de opvang voor de kinderen. Er zijn sportverenigingen voor kinderen en dan liefst gymnastiek waarbij je het minst van al competitie hebt. Er zijn atletiekverenigingen. Er zijn vakantiekampen voor kinderen. Kinderen kunnen vrij binnenwandelen in het Feestpaleis van Vooruit of in een winkel om daar na school even te verpozen. Dat is allemaal hun eigendom. Anseele wordt in 1886 even in de gevangenis gestoken door de Belgische overheid wegens majesteitsschennis. De domste zet die ze ooit gedaan hebben, want daardoor is hij echt een martelaar geworden. Wanneer hij vrijkomt, zegt hij: de Vooruit en alles wat de Vooruit heeft, dat is uw erfdeel voor uw kinderen. Ze doen ook voorleesmomenten. Er zijn nog heel wat analfabeten onder de arbeiders, maar de krant wordt voorgelezen in Vooruit.”

Na de Tweede Wereldoorlog begint het rijk van Vooruit langzaam maar zeker af te brokkelen. Wat zijn daar de redenen voor?

Hendrik Defoort: “De consumptie-

maatschappij doet hen de das om, omdat ze veel te traag en te log mee-gaan in die vernieuwingen. De opkomst van supermarkten haalt het netwerk van de coöperaties onderuit. Eén van de mankementen van het Belgisch model is dat dat lokaal verankerd is. De coöperaties in Antwerpen bijvoorbeeld waren op een totaal andere manier georganiseerd dan in Gent of in Brussel. Ze slagen er nooit in om een gelijkaardige schaalgrootte als de supermarkten te halen, die lagere prijzen kunnen aanbieden. Dat is de achilleshiel van hun aantrekkingskracht. Want waarom gingen mensen naar Vooruit? Voor het socialistische ideaal of voor het economische voordeel? Na de Tweede Wereldoorlog wordt alsmaar meer pijnlijk duidelijk dat de leuze ‘werklieden, bemint uw profijt’ zich tegen hen keert: als het profijt groter is bij een commerciële winkel, gaan de arbeiders naar die commerciële winkel. Ook het faillissement van de Bank van de Arbeid in 1934 heeft hen parten gespeeld. Duizenden arbeiders verloren daardoor de weinige spaarcenten die ze hadden. Ook de gemeenten waar de socialisten aan de macht zijn, leden gigantische verliezen, zoals Mene en Gent. Het cultureel kapitaal van de coöperaties kalfde daarmee eveneens af.”

“Het was een onwaarschijnlijk slim model om de arbeider als consument te organiseren”

Hendrik Defoort

Het succes van de coöperatie Vooruit mag dan tot het verleden behoren, is de maatschappelijke impact ervan tot op vandaag merkbaar?

Hendrik Defoort: “Ze hebben handig gebruik weten maken van een aantal elementen die spelen in een markteconomie en hebben blijvende sociale correcties kunnen aanbren-gen. De herverdeling in België is van de besten in de wereld. Er zijn weinig landen met zo’n sterke sociale bescherming als België. Daar heeft de coöperatie Vooruit in hoge mate toe bijgedragen.”

Je ziet vandaag dat de coöperatieve gedachte nog altijd sterk leeft, je hebt ook zoiets als Samen Sterker, kunnen we dat erfgenamen noemen van wat Vooruit in gang heeft gezet? Hendrik Defoort: “Ik mag het hopen.

Je hebt in Gent, naast de apotheken van Vooruit, nog een aantal andere weliswaar kleine, maar bloeiende coöperaties, die een sterk sociaal weefsel creëren. Je merkt natuurlijk wel dat hun achterban vaak tweeverdieners zijn die met de bakfiets naar de coöperatie komen. Ik bedoel dat niet pejoratief, maar de vraag is wel in hoeverre er nog een werking is naar de effectieve achterban van de socialistische arbeidersbeweging. De sociale woonblokken in Nieuw-Gent bijvoorbeeld, ik denk niet dat daar veel mensen lid zijn van een coöperatie, dus daar is nog werk aan de winkel... Maar dat neemt niet weg dat het sociaal weefsel rond die vele kleine coöperatieve initiatieven zeer zinvol is.”

→ Marc Spruyt

BELUISTER het volledige interview met Hendrik Defoort in onze podcast Blik Historik via www.linxplus.be/podcast of via Spotify en Apple.

LEES MEER over de geschiedenis van de coöperaties in de boeken ‘Werklieden bemint uw profijt! De Belgische sociaaldemocratie in Europa’ (2006) van Hendrik Defoort; ‘Novecento In Gent: De wortels van de sociaal-democratie in Vlaanderen’ (1995) van Guy Vanschoenbeek; ‘Gent: een bakermat van democratie en socialisme’ (2017) van Joost Vandommele – dit laatste boek kan je bestellen via www.linxplus.be/shop.

ONS HUIS op de Vrijdagmarkt eens bezoeken? Dat kan elk jaar tijdens Open Monumentendag. Of ga mee op één van onze ge-gidste wandelingen door Gent. Meer info op www.linxplus.be.

Grote Prijs Sociale Fotografie 2023

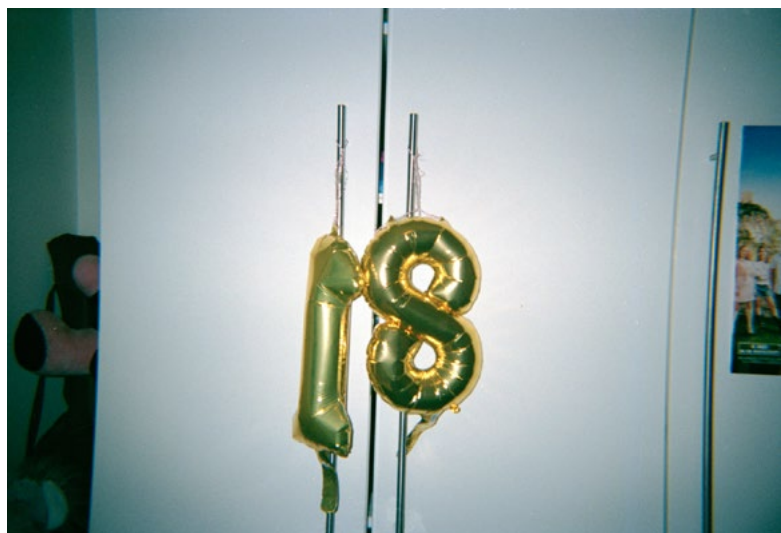
De jury had er een hele kluit aan, want liefst 100 fotografen zonden hun reeks in voor de Grote Prijs Sociale Fotografie 2023. De jury – Hilde Braet, Freya Maes en Jo Schelstraete – kwam na twee uur beraadslagen nog tot 20 reeksen.

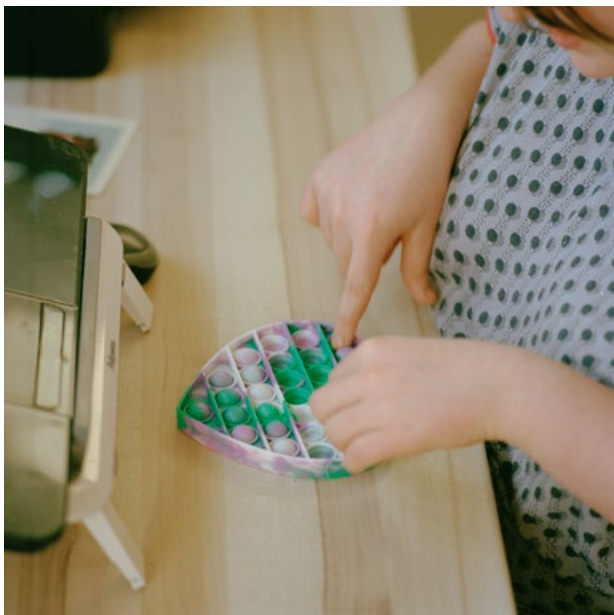
Na een lange discussie werden er uiteindelijk 7 laureaten en een hoofdwinnaar gekozen. Je vindt alle laureaten terug in RAUW 2023. Hieronder publiceren we de reeks van hoofdwinnaar Janne Leppens. Zij maakte een reportage over hoe het leven is met een zus met een beperking en liet haar zus ook foto's nemen. De andere laureaten zijn: Bram Mönster, Filip Erkens en Geert Van Hijfte, Inge

van Mill, Jeffrey De Keyser, Karolien Verheyen, Silke Winne.

Janne Leppens: *“Lisse’ gaat over mijn zus met een verstandelijke beperking. Met deze fotoreeks geef ik een inblikje in ons leven als gezin samen met Lisse. Velen denken dat het alleen maar een grote moeilijkheid is, maar met deze foto’s wil ik laten zien dat het ook veel andere aspecten heeft. Haar*

aanwezigheid in ons gezin geeft ook veel liefde, plezier en voldoening. De foto’s zijn gemaakt in samenwerking met mijn zus: de vierkante foto’s zijn van mij, de rechthoekige foto’s zijn van haar. Haar foto’s geven inzicht in hoe zij het leven ziet en welke voorwerpen zij belangrijk vindt om af te beelden. Deze beeldenreeks laat mensen stilstaan bij de verschillende emoties die wij hebben als gezin en die van Lisse zelf. Ik hoop dat ik met het tonen van deze beelden mensen laat zien welke schoonheden en moeilijkheden het met zich meebrengt.”

Stem voor de publieksprijs van 'Schafttijd'

Hoe brengen mensen hun schafttijd vandaag door? Dat was de vraag van onze Bewogen Fotografen wedstrijd 2023. Met een brooddoos vol lekkers?

Of met een pita, pak frieten of quinoasalade van om de hoek? Samen met de collega's? In een luidruchtige refter of alleen voor de computer? Is de lunchpauze een moment van rust of eerder een bron van stress? Is die flexibel invulbaar of wordt die streng gecontroleerd? Wordt de pauze gebruikt om te bewegen, te leren of af te spreken met vrienden?

Onze jaarlijkse Bewogen Fotografen wedstrijd biedt een forum voor sociaal geëngageerde fotografie waarin de mens centraal staat. 71 fotografen namen deel aan de wedstrijd en stuurden 173 verschillende foto's in. De jury selecteerde daaruit 20 beelden en koos haar top 3. Jij bepaalt mee wie van deze 20 laureaten de Bewogen Fotografen Publieksprijs 2023 wint!

→ Stemmen kan tot 15 oktober 2023 via onze website. Door te stemmen maak je kans op een exemplaar van RAUW 2023, ons sociale fotografie magazine, dat in december 2023 verschijnt.

Podcast 'Schafttijd'

Brooddozen spreken boekdelen. Wat wij 's middags eten zegt veel over wie wij zijn en waar we vandaan komen. Amsab-ISG lanceerde een podcast waarin Sven Speybrouck je meeneemt door een kleine geschiedenis van de schafttijd. Daarin hoor je ook verschillende bijzondere getuigenissen. Die komen uit de ruime collectie mondelinge bronnen in verschillende erfgoedinstellingen.

→ Check zeker ook www.schafttijd.org voor nog meer straffe verhalen.

Dag van de Sociale Fotografie

Op zaterdag 2 december 2023 zijn alle fotografiefanfhebbers welkom in het Zuiderpershuis in Antwerpen voor de tweede Dag van de Sociale Fotografie.

Je kan er in de namiddag onder meer workshops volgen, zoals een feedbacksessie met Breedbeeld, de winnaars van de Grote Prijs Sociale Fotografie ontmoeten of een rondleiding volgen in het FOMU. 's Avonds is er een groot debat met enkele bekende fotografen en wordt er ingezoomd op fotografie als instrument voor sociale inclusie. De winnaars van de Bewogen Fotografen wedstrijd 2023 over 'Schafttijd' worden bekendgemaakt en krijgen hun prijzen overhandigd. En de nieuwe editie van het sociale fotografie magazine RAUW 2023 wordt gelanceerd en is er in primeur verkrijgbaar.

→ Tickets en meer info: www.linxplus.be.

Foto-expo 'Krasse beelden'

Naar aanleiding van 17 oktober – Werelddag van Verzet tegen Armoede – organiseert Linx+ ism de Gentse armoedevereniging Kras een uniek foto-expo. Die is het resultaat van een participatief fotoproject, waarbij acht deelnemers op stap gingen om hun straat, buurt en ruime omgeving te fotograferen. De deelnemers werden via fotoworkshops begeleid. Alle foto's werden in Gent genomen. In een ongedwongen sfeer werd gezocht naar de sterkste kanten en interesses van de deelnemers om zo geleidelijk aan buiten hun comfortzone te treden.

→ Van donderdag 18 tot zondag 22 oktober 2023, telkens van 14 tot 18 uur, in de Fernandezzaal op de tweede verdieping van Ons Huis in Gent (ingang via Meerseniersstraat 14). Gratis toegang.

Foto van Stephanie, een van de deelnemers aan dit project.

“Hoe meer dingen je maakt, hoe rijker je leven is”

Met het project ‘Stiel, wij zijn de makers’ gaat Linx+ op zoek naar de mens als maker. We onderzoeken of maken ons fierder, sterker en gelukkiger maakt. In verschillende trajecten luisteren we naar makers en beleven we zelf wat maken met ons doet.

Al van kinds af aan is Alberto in zijn vrije tijd bezig met het maken – of beter: herstellen – van ICT-toestellen. Het eerste toestel dat hij repareerde was de computer van zijn mama omdat er geen geld was voor een nieuwe. Nieuwsgierig ging hij naar de bibliotheek om op te zoeken hoe hij het toestel kon repareren zodat hij er terug spelletjes op kon spelen.

Al doende leert men

Alberto: “Eerst moet je genoeg zelfvertrouwen hebben in wat je aan het doen bent. En dit zelfvertrouwen kan je enkel bouwen in je comfortzone. Ik heb een ondersteunend gezin gehad. Anders had ik dat nooit durven doen. Maar omdat zij dat oké vonden, heb ik verder mijn interesse laten groeien en elke keer wanneer er een probleem was, heb ik dat meer onderzocht. En stap voor stap maak je je kennis groter en durf je meer dingen zelf gaan zoeken en identificeren, en uiteindelijk dingen zelf proberen te herstellen.”

Nu herstelt Alberto niet meer enkel voor zichzelf, maar ook voor anderen. Vrienden en andere vzw’s kunnen bij hem terecht met hun kapotte ICT-toestellen, maar ook zijn familie vraagt af en toe om zijn hulp. Het is ook deze familie die Alberto het zelfvertrouwen heeft gegeven om zijn stiel te ontwikkelen. Zo ging hij steeds meer opzoeken en experimenteren. Al doende leerde hij telkens meer.

Alberto: “Ik geloof dat ze het ons moeilijker en moeilijker willen maken om dingen te herstellen, zodat wij afhankelijk worden van een paar

grote bedrijven die blijven produceren en zo kunnen vragen wat ze willen. Dus ja, dingen zelf maken, maakt je onafhankelijker.”

Tegen de wegwerpmaatschappij

Dit herstellen doet hij vanuit een groot geloof in een andere wereld, vanuit een ideaal dat tegen de wegwerpmaatschappij wil ingaan. Alberto wil, door het maken, mensen tonen dat er een alternatief bestaat voor de economische ratrace van vandaag. Dit om mensen onafhanke-

“Ik vind het belangrijk om dingen zelf te durven maken. Dat geeft zin in je leven. Je wordt onafhankelijker...”

Alberto

lijker te maken, maar ook omdat hij vindt dat maken je leven rijker maakt.

Alberto: “Ik vind het belangrijk om dingen zelf te durven maken. Dat geeft zin in je leven. Je wordt onafhankelijker, je verbetert je kennis over dingen, je krijgt verschillende inzichten die je ervoor niet had. Dus, hoe meer dingen je probeert te maken, hoe rijker je leven is.”

Het maken geeft Alberto een gevoel van onafhankelijkheid om zelf actie te voeren tegen de wegwerp-logica. Op die manier is het herstellen een soort van activisme. Door steeds nieuwe toestellen te kopen, dragen we namelijk bij aan de vaak slechte werkomstandigheden van de arbeiders die ze maken. Door het herstellen kan hij mensen tonen dat ook elektronische toestellen lang kunnen meegaan zonder hun kwaliteit te verliezen en dat ze meer kunnen hebben met minder. Dát is wat hem het gelukkigst maakt. Dat maken je leven rijker maakt, daarvan is Alberto stevast overtuigd.

→ Lotte Peeters

Wil jij ook jouw kleine of grote verhaal als maker kwijt?

Linx+ wil 100 makers in beeld brengen via foto (of video) en een kort interview dat polst naar het plezier van het maken. We zoeken makers die zowel op de werkvloer als thuis niet te stoppen zijn. In het interview polsen we naar je drang om de handen uit de mouwen te steken, het plezier van het maken en het verschil in dynamiek op je werk of in je vrije tijd. Contacteer ons via info@linxplus.be.

Doe mee met Repair Everywhere 2023!

Op 21 oktober 2023 is het International Repair Day. Die dag staat het belang van repareren wereldwijd in de kijker. De afvalberg groeit razendsnel omdat we steeds meer spullen weggooien. Spullen die vaak gewoon nog hersteld kunnen worden. Repareren is goed voor het milieu en de lokale economie. Daarom roept de campagne Repair&Share onder de noemer 'Repair Everywhere' op om in de week van 14 tot en met 22 oktober overal te repareren: op school, bij organisaties en verenigingen, op dorpspleinen en stadsmarkten, in bibliotheken...

Linux+ is partner van deze campagne.

Doen jullie ook mee? Tips, inspiratie, handleidingen en communicatiemateriaal vind je in de kant-en-klare toolkits.

Meer info: www.repairshare.be/repair-everywhere-2023

Liberation Garden in Leopoldsburg

In het teken van de herdenking van het verzet tegen nazi-Duitsland gingen we met Linx+ een kijkje nemen in Liberation Garden in het Limburgse Leopoldsburg, de Oosthoek van de Tweede Wereldoorlog. Het gloednieuwe museum, gevestigd in een gerenoveerde officiersvilla uit 1896, werd in mei 2023 geopend en vertelt het verhaal van de gewone mens in buitengewone omstandigheden.

Liberation Garden is een nieuw belevingsmuseum over de Tweede Wereldoorlog in de historische garnizoensstad Leopoldsburg. Sinds 1835 ligt hier het grootste militaire kamp van België. Hier traiden tijdens de Tweede Wereldoorlog duizenden Duitse troepen én verbleven

bombardement in een schuilkelder, zit in de briefing van een bekende generaal, en vliegt mee in een heuse Spitfire (met dank aan een prachtige VR-ruimte). Met wat geluk krijg je nog extra uitleg en weetjes van de enthousiaste gidsen die er rondlopen.

In dit museum ontdek je verhalen van historische personages die een belangrijke rol speelden in de oorlog. Zo maak je onder andere kennis met Renée Darnenne en het ontroerende verhaal van een vader en dochter in het verzet. Het

er vele politieke gevangenen. In de regio in en rond Leopoldsburg vonden er zware bevrijdingsgevechten plaats en werd een gewaagd plan gelanceerd om de Duitsers op de knieën te krijgen: Operation Market Garden. Hier zoomt het museum op in met onder andere een 3D-vertoning.

Liberation Garden brengt de geschiedenis tot leven via een weloverwogen collectie van objecten en sterke persoonlijke verhalen. Samen met de audiogids – ingesproken door WOII-historicus Peter Schrijvers, tevens curator van het museum – ontdek je een stuk ‘vergeten’ geschiedenis. Je stapt er in de schoenen van bezetters, verzetsmensen en bevrijders. Beide kanten van het verhaal worden telkens belicht. Je zoekt dekking tijdens een

museum gaat over morele waarden en mensenrechten, over vrijheid en democratie. Het biedt geen vastomlijnde antwoorden, maar daagt je uit om eigen opvattingen te vormen en af te toetsen. Het laat zien dat geschiedenis geen zwart-wit verhaal is.

Bovenop een bezoek aan het museum kan je in de buurt ook mooi wandelen en fietsen. De omgeving rond Liberation Garden staat bekend als de ‘Oosthoek van de Tweede Wereldoorlog’ waar je verscheidene indrukwekkende begraafplaatsen van soldaten kan bezoeken. Dit alles in een prachtige groene omgeving.

Zelf op stap naar Liberation Garden?

Liberation Garden ligt in de Koningin Louisa-Marialaan in Leopoldsburg en is zeer goed bereikbaar met auto, fiets en trein (10 minuutjes wandelen van het station).

Het museum is elke dag (behalve maandag) geopend tussen 10u en 17u. Ook de pop-up liBARation en terras in de museumtuin zijn dan open indien het weer dit toelaat.

- * Een individueel bezoek kost 15 euro / gratis met de Museum-pas (deze kan je aanschaffen via onze website www.linxplus.be).
- * Inwoners van Leopoldsburg betalen 6 euro.
- * Senioren (65+) betalen 12 euro.

Een groepsbezoek kan vanaf 10 personen en kost 10 euro per persoon. Dit kan met audiogids of met gewone gids (max. 20 pers.). De gewone gids kost 80 euro voor 2 uur en 40 euro voor elk bijkomend uur. Minstens 14 dagen op voorhand reserveren.

Voor de rondleidingen kan je kiezen tussen drie opties: Rondleiding met bezoek aan de militaire begraafplaatsen / Gegidste wandeling in de omgeving van Liberation Garden / Gegidste rondrit op het militair domein langs de schietstanden en het Executieoord (Geheim Kerkhof), de militaire begraafplaatsen en de site van de treurgracht (je moet zelf zorgen voor een bus en moet minstens een maand op voorhand de gids aanvragen).

→ **Liberation Garden**,
Koningin Louisa-Marialaan 2,
3970 Leopoldsburg,
tel. 011 29 38 00,
contact@liberationgarden.be,
www.liberationgarden.be

→ Lotte Peeters

LINX+ TIP

Oorlog & Verzet

Dit najaar organiseert Linx+ verschillende geleide bezoeken om de strijd tegen het fascisme te herdenken.

Bezoek Museum44 in Meensel-Kiezegem: Ontdek op **zaterdag 14 oktober 2023** het verhaal van de razzia's van 1 en 11 augustus 1944, tijdens een wandeling door het Vlaams-Brabantse Meensel-Kiezezem en een gegidst bezoek aan Museum44.

Bezoek Fort van Breendonk: Het Nationaal Gedenkteken van het Fort van Breendonk is één van de beste bewaarde getuigenissen van de nazigruwel tijdens de Tweede Wereldoorlog. Op **zaterdag 28 oktober 2023** brengen we een bezoek met een gids.

Bezoek Liberation Garden in Leopoldsburg: Wist je dat het Limburgse Leopoldsburg en omgeving de Oosthoek van de Tweede Wereldoorlog vormen? In Liberation Garden ontdek je hoe dat komt, op **zondag 12 november 2023**.

Bezoek Klein Engeland in Houthulst: 'Klein Engeland, The Secret War Museum' in het West-Vlaamse Houthulst dompelt je helemaal onder in de clandestiene wereld van het verzet. Uniek is dat het museum is opgebouwd als een huis in de jaren 1940. Bezoek op **zaterdag 18 november 2023**.

➔ Meer info en inschrijven:
www.linxplus.be.

Jeroen Olyslaegers over de verfilming van Wil

Op maandagavond 28 augustus 2023 vond voor de zesde keer de wandeling ter herdenking van de razzia's in Antwerpen plaats. De Antwerpse politie pakte op 28 augustus 1942 bijna duizend Joden op die werden weggevoerd naar de vernietigingskampen. We wandelden opnieuw door de Antwerpse straten waar deze verschrikking plaatsvond. Jeroen Olyslaegers las enkele passages voor uit zijn roman Wil. Op 27 september 2023 gaat de verfilming van dit boek in première. Linx+ ging met hem in gesprek op de avond van de wandeling.

De wandeling herdenkt de razzia's van 1942. Hoe voelt het om hiervan opnieuw deel uit te maken?

Jeroen Olyslaegers: “Dat is eigenlijk een heel complex gevoel van emoties. Langs de ene kant is er trots. Want dit is echt ontstaan als een bottom-up initiatief, niet te vergelijken met een officiële herdenking. *Curieus Zurenborg* is naar de wijk Zurenborg beginnen kijken als een plaats waar er gruwelijke dingen zijn gebeurd, zoveel decennia geleden. We zijn al bezig met de wandeling sinds 2017. Er was toen eigenlijk niet zoveel, er was helemaal niks bottom-up. Dus dat was een uniek ding. En ik heb natuurlijk ook wel fierheid omdat het mede door mijn boek is.

Maar langs de andere kant ben ik ook altijd wat nerveus, omdat het stevig is om voor te lezen op dezelfde dag als toen het gebeurd is. Veel mensen worden heel stil en sommige mensen beginnen te huilen. Dat gebeurt altijd in de Terliststraat (*tussen de spoorweg en het stadspark, nvdr*). Het is of daar iets in de lucht hangt. Op andere plekken ervaar ik dat veel minder. De Terliststraat is voor mij de allermoeilijkste. Die straat zit dit jaar niet in de wandeling, dus het zou kunnen dat ik persoonlijk wat meer op mijn gemak ga zijn. Ik doe dit graag. Het is een deel geworden van mijn schrijverschap en het nazinderen van *Wil*. Dat zit daar allemaal mee in. Maar voor het publiek... Daar zitten veel mensen bij die familiegenoten zijn verloren in de Shoah. Dat blijft gewoon heftig om te voelen.”

Kan je nog door Antwerpen lopen zonder deze donkere geschiedenis constant voor je ogen te zien?

Jeroen Olyslaegers: “Dat heb ik een hele tijd gehad natuurlijk. Nadat het boek was verschenen, bleef dat deel uitmaken van mijn leven. Ik heb ook een huis in die wijk. Ik kon in een straat stappen en ik wist wat er in 1942 was gebeurd. Ik zag de 21ste eeuw uiteraard in volle actie en er zijn zelfs momenten geweest dat ik kwaad werd op de mensen omdat ze... (*denk na*) uiteraard heb ik dat niet naar hen toe geuit. Toen wist ik dat dit niet gezond is. Ik vond het ook niet eerlijk tegenover Antwerpen, want ik zag eigenlijk alles door het prisma van de Jodenvervolging en de bureaucratische collaboratie. Dat vond ik niet eerlijk tegenover Antwerpen omdat die stad zoveel lagen heeft. Dat is één.

Twee: mijn hoofdpersonage hulpagent Wilfried Wils bleef precies tegen mij praten. Ik heb zelfs op een bepaald moment een tekst geschreven aan hem. Dat was op vraag van de VRT, voor de Ultimas denk ik. Ik wou hem een brief schrijven, zodat hij stopte met praten. Het is ook waarom ik nadien een boek heb geschreven over het Antwerpen van de zestiende eeuw, om dat voor een stuk te bezwieren. Tja, hoe noem je dat? *Haunting* is het beste woord: het *bespookte*. Ik ben daar nu wel vanaf, maar dat heeft mij een hele tijd *bespookt*.”

Jouw boek Wil werd zeer goed onthaald. Het personage Wilfried lijkt moeilijke keuzes te kunnen maken, maar probeert een goed mens te zijn in een tijd van

tweestrijd. Heb je het gevoel dat dat innerlijke conflict goed vertaald is in de film?

Jeroen Olyslaegers: “Wat je nu net beschreef is de morele vraag van de film én van het boek. Dat zit ook heel scherp in de film. De film is echt een rollercoaster, die je bij het nekvel grijpt en je bij elke bocht dwingt om na te denken, of dwingt om je te iden-

tificeren met Wilfried Wils en zijn vriend Lode en Yvette, waar hij verliefd op is. De film is een thriller, mijn boek is geen thriller. De keuze voor een thriller is heel bewust geweest, om een zo breed mogelijk publiek te bereiken. Maar tot mijn grote voldoening is de morele hamvraag ‘*wat zou ik hebben gedaan tijdens die periode?*’ er heel erg in aanwezig. Daar wordt in de film echt mee gespeeld. De morele vragen zullen wel komen als je de film hebt bekeken. Je zal in ieder geval toch wel met een *kopstoot* naar huis gaan, denk ik.”

Als je zelf in dezelfde tijdsperiode zou leven als Wilfried, zou je dan bang zijn voor de keuzes die je zou maken?

Jeroen Olyslaegers: “Ja, ik zou mezelf zeker niet vertrouwen. Dat is het enige wat je kan doen: er van uitgaan dat je niet noodzakelijk de ‘juiste’ keuzes zou maken. En ik zet de ‘juiste keuzes’ tussen aanhalingstekens. Niet omdat ik relativiseer wat goed en kwaad is, maar wel omdat: wat is een keuze als je niet weet wat er gaat gebeuren de volgende dag? Dus wat is

dan een juiste keuze? Wij zitten opgesloten in iets wat ik het *wrede heden* noem. We weten niet wat er morgen gebeurt. We weten niet welke invloed een beslissing die we vandaag treffen, zal hebben op de rest van ons leven.”

Even terug over de film. Heb je de opnames zelf van dichtbij gevolgd of heb je het verhaal wat losgelaten?

Jeroen Olyslaegers: “Ik heb twee opnamedagen meegemaakt. Ik zit mee in de film als figurant. Dat was op voorspraak van Tim (*de regisseur, nvdr*) die vond dat ik er mee in moest. Dan ben ik op eigen vraag naar Me-

scène ook heel goed gelukt is. Dat is echt een nachtmerriescène. Het was al nachtmerrieachtig toen ik de opnames meemaakte. Mensen kunnen gewoon echt heel snel worden opgedraaid. Die energie heb ik wel gevoeld.”

Hoe hard kijk je uit naar de première van de film? Wat verwacht je er van? En wat doet dat met jou?

Jeroen Olyslaegers: “De première, dat is gala. Dat gaat door in Kinopolis in Antwerpen, in zo’n acht à tien zalen tegelijkertijd. Nadat de cinema-periode is afgelopen verschijnt de

En wat dat met mij doet, is een supermoeilijke vraag. Toen mijn nonkel vijftig werd, huurde hij voor zijn verjaardag een huifkar in de Kempen. Wij zaten daar met zijn allen in. Op een bepaald moment moest mijn vader heel dringend plassen. Dus hij springt van die kar en zoekt een boom. En daarna probeert hij die paardenkar terug in te halen op een elegante manier. Maar ik heb mijn vader eigenlijk nooit echt zien rennen. Ik heb hem altijd zien wandelen, met een soort van waardigheid die hij uitstraalde met zijn wandelstok. Dus ineens zie ik hem met gestrekte been-

Jeroen Olyslaegers

chelen gegaan, omdat daar de opname was van het begin van de pogrom. Mensen worden opgejut in een cinema nadat ze ‘*De Eeuwige jood*’ hebben gezien (*een nazistische propagandafilm uit 1940, nvdr*) en trekken vervolgens naar de synagoge. Ik wilde die scène van dichtbij meemaken. Daar zaten toen zo’n twee- à driehonderd mensen allemaal in kostuum.”

Ik kan me inbeelden dat het beangstigend is, die kracht van het volk op dat moment...

Jeroen Olyslaegers: “Dat was het zeker.”

Omdat als men zich verenigt en iedereen is boos om hetzelfde, dat lijkt mij beangstigend.

Jeroen Olyslaegers: “Ik denk dat die

film wereldwijd op Netflix. Dat is potentieel tussen de 45 en de 50 miljoen kijkers, dat is wel wat.”

Fieuw... Is dat jouw ding?

Jeroen Olyslaegers: “Ik ben niet vies van wat aandacht, maar dat is toch wel *ne stevige*. Kinopolis heeft met Standaard Boekhandel een programma dat heet ‘*van boek naar doek*’. Mijn boek zit er in, dus de aandacht die de film zal krijgen is groot. Ik heb dat wel al eens meegemaakt, maar dit is toch nog echt... (*denkt na*) ...Ik denk dat het een *zottekot* gaat worden. Ik weet niet goed hoe dat dat is. Ik ben wel heel blij dat mijn familie en vrienden er zullen zijn. Dat ik dat niet alleen met mijn vrouw Nikkie moet doen. Dat zou *too much* zijn.

De keuze voor een thriller is heel bewust geweest, om een zo breed mogelijk publiek te bereiken. Maar tot mijn grote voldoening is de morele hamvraag ‘wat zou ik hebben gedaan tijdens die periode?’...

Jeroen Olyslaegers

tjes achter die huifkar echt *lopen* en gaandeweg zijn waardigheid verliezen, terwijl hij probeert om *zijn cool* nog wat te houden. Wel ja, dat is succes. Mensen denken gewoon dat jij op de bok zit en dat je die paarden ment. Maar je bent gewoon die ene die achter die wagen rent en zegt ‘*vergeet mij niet he!*’”

Bedankt voor dit interview Jeroen en bedankt om ook opnieuw deel uit te maken van de herdenkingswandeling.

→ Stien Verbelen / foto: Karina Brys

Volgend jaar organiseren we, samen met Curieus Zurenborg, opnieuw een herdenkingswandeling in Antwerpen. Wil jij erbij zijn? Noteer woensdag 28 augustus 2024 dan alvast in je agenda!

Terugblik 2013-2017

In 2023 bestaat Linx+ 20 jaar. En dat laten we niet zomaar onopgemerkt voorbij gaan. Heel dit jaar besteedt Linxuit aandacht aan ons porseleinen jubileum. In deze derde aflevering keren we terug naar enkele hoogtepunten uit de jaren 2013 tot 2017.

Mannen met zwarte gezichten

Op 8 augustus 2016 was het 60 jaar geleden dat de grootste mijnramp in de Belgische geschiedenis plaatsvond, toen in Le Bois du Cazier in Marcinelle (Charleroi) 262 mijnwerkers om het leven kwamen, onder wie heel wat Italianen. Journalist Gaston Durnez schreef daarover destijds een artikelenreeks in de krant *De Standaard*. Linx+ gaf die artikelenreeks in 2015 in boekvorm uit onder de titel 'Mannen met zwarte gezichten', met daarin als extra ook een interview met Durnez. In 2016 organiseerden we in Marcinelle een ingetogen herdenkingsmoment. Op het programma stond ook een treinrit vanuit Lokeren naar Charleroi in het gezelschap van nabestaanden én Gaston Durnez, die onderweg enkele passages voorlas. We gingen ook de boer op met een lezing over de gevolgen van de mijnramp op onze Belgische samenleving en de migratiestromen uit de jaren 1950 en 1960.

Vrouwen in de Grote Oorlog

Ook aan de herdenking van de Eerste Wereldoorlog droeg Linx+ zijn steentje bij, maar dan vanuit een – voor die oorlog – eerder ongewoon

perspectief: dat van de vrouwen en de rol die zij speelden. Want geschiedenis is meer dan een mannenverhaal. Met de expo 'Vrouwen in de Grote Oorlog' gaf Linx+ samen met Viva-SVV (thans Rebelle) in 2015 vrouwen een stem. Niet alleen die vrouwen die zich in de schijnwerpers plaatsten, maar ook de vrouwen die geen herdenkingsmonument kregen. Vrouwen aan het thuisfront namen het heft in handen. Mevrouw zat heus niet braafjes thuis te wachten wanneer manlief aan het front in de modder zat ingegraven. Vrouwen stonden hun mannetje. Spionage, intriges, vaderlandsliefde en collaboratie, prostitutie en heldinnen: allemaal intrigerende facetten van de Grote Oorlog. Het vrouwelijk perspectief zoals dat maar zelden in beeld was gebracht.

Renault

Nog een drama dat onze belangstelling kreeg: de sluiting van Renault Vilvoorde in 1997. 3098 mensen verloren hierdoor hun werk. Een drastische herstructurering op zo'n grote schaal was ongezien in België, met een maandenlange bezetting, betogingen en onderhandelingen als gevolg. Na vier maanden werd er een sociaal akkoord bereikt en één jaar na de sluiting ging de wet-Renault

van kracht. Om deze gebeurtenissen te herdenken organiseerde Linx+ 20 jaar later samen met ABVV Metaal, Curieus en de stad Vilvoorde in 2017 een herdenkingsweekend met een tentoonstelling in de oude fabrieksgebouwen van Renault.

Migratie

2014 was het jaar waarin we 50 jaar migratie herdachten. In 2014 was het immers 50 jaar geleden dat België migratieakkoorden afsloot met Turkije en met Marokko. We verzamelden getuigenissen van arbeidsmigranten over hun ervaring als migrant én op de werkvloer en maakten daarvoor een thematische website. "Onze samenleving haalt wat positieve zaken uit migratie," vertelde José daarin.

Voor de kost

Mee een stem geven aan de werkende mens, dat is wat we ook hielden doen in 2018 met het boek (en de expo) 'Voor de kost: 40 mensen over hun job en echt werk', dat we naar aanleiding van het Vlaams ABVV-congres dat jaar in coproductie uitgaven. Het boek laat 40 échte experts aan het woord over wat er zich afspeelt op de arbeidsmarkt: de werknemers, de werklozen, de gepensioneerden...

Trefdagen

Het lijkt wel alsof Linx+ aan de lopende band boeken en expo's produceerde, maar er gebeurde natuurlijk nog heel wat meer. Vaste waarde in

het jaarprogramma was telkens de Linx+ Trefdag (vandaag 'Linx+dag'). In 2017 deed die Antwerpen aan. Op de affiche klonk het erg uitnodigend als volgt: "Laat je door Linx+ meeslepen in 't Stad van vandaag, met een kritische blik op gisteren en hoop voor morgen." In 2016 was de Linx+ Trefdag in Brussel te gast, in 2015 in Mons, in 2014 in Ieper en in 2013 in Gent. Herinnert u zich deze nog?

→ Marc Spruyt

FILM

Wil

1942. Wil en Lode zijn twee jonge hulpagenten in het bezette Antwerpen. Ze werken gedwongen mee aan de klopjacht op Joden in de stad. Tegelijk steunen ze het verzet. Temidden van chaos en geweld bloeit ook de liefde: Wil valt als een blok voor de charmes van Lode's zus Yvette. Een schizofrene cocktail van emoties brengt hem aan de rand van de afgrond. Want hoe red je tegelijk jezelf, je geliefden en de Joden uit de klauwen van de bezetter? Acteurs zijn onder meer Matteo Simoni, Els Dottermans, Kevin Janssens en Koen De Bouw.

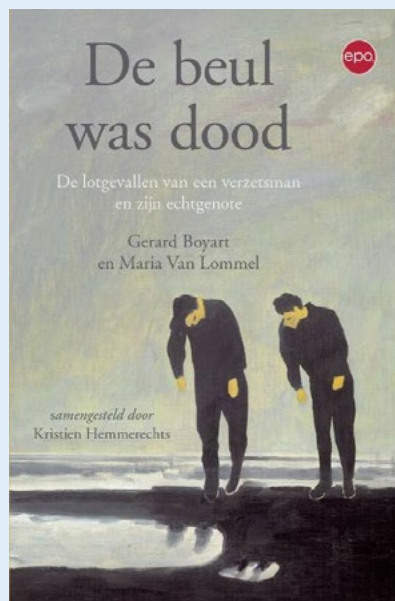
→ Wil, geregisseerd door Tim Mielants, naar het boek van **Jeroen Olyslaegers**. In de zalen vanaf 27 september 2023. Lees ook het interview met Jeroen Olyslaegers op blz. 18-19.

BOEK

De Beul was dood

19 januari 1944. Het is nog vroeg in de ochtend als de Sicherheitspolizei op de deur van de woning van de Ekerse familie Boyart bonkt: 'Aufmachen!' Vijf nazi's sleuren **Gerard Boyart** en de bij hen ondergedoken onderpastoor van Putte Vincent Mercier naar buiten. Gerards echtgenote Maria Van Lommel volgt. 'Wees maar braaf, mama gaat even een boodschap doen,' probeert ze haar dochter van vijf te troosten.

'De beul was dood: De lotgevallen van een verzetsman en zijn echtgenote' is het kampenboek van twee jonge verzetsmensen, Gerard Boyart en Maria Van Lommel. Foltering, dwangarbeid, honger, stank, barre kou, allesverterende schuldgevoelens tegenover hun kinderen, een terdoodveroordeling, twee ontsnappingen: ze overleven dankzij hun moed en een flinke dosis geluk. Met een voor- en nawoord van dochter Maria-Rita Boyart.

EXPO

Stad in oorlog. Antwerpen, 1940-1945

Deze nieuwe permanente tentoonstelling in het Antwerpse **Museum aan de Stroom (MAS)** toont de impact van de Tweede Wereldoorlog op Antwerpen en haar inwoners. De stad werd bijzonder zwaar getroffen: door de naziterreur, de Jodenvervolging en het militaire geweld vielen minstens 25.000 doden. Pakkende persoonlijke verhalen maken dit belangrijk deel van de geschiedenis tastbaar.

De tentoonstelling brengt de samenleving van toen tot leven met symbolische plaatsen zoals een cinema, een school, een huis, de kathedraal en het stadhuis. Daar maken persoonlijke verhalen en voorwerpen van Antwerpenaren de oorlog en de dictatuur tastbaar. Het zijn verhalen van verdeeldheid, machteloosheid, verraad, geweld, maar ook van moed, verzet en hulp. Het zijn verhalen om nooit te vergeten.

→ **MAS**, Hanzestedenplaats 1, 2000 Antwerpen

EXPO

IJzersterk

De tentoonstelling 'IJzersterk' richt de aandacht volledig op het reclamebord voor binnen- en buitenlandse merken van sterke-drink, geproduceerd voor de Belgische markt: van de jenever van Rubbens en Bruggeman tot de aperitiefwijnen van Byrrh en Martini of Rossi. De expo is te zien op twee locaties in Hasselt: het Jenevermuseum en het Stadsmus. Het **Jenevermuseum** toont het productieproces van een emailbord, een knap staaltje vakmanschap. Het **Stadsmus** etaleert de levendige kleuren en verfijnde typografie aan de hand van meer dan 190 unieke pareltjes uit email.

➤ Nog tot 7 januari 2024 in het **Jenevermuseum**, Guido Gezellestraat 2, 3500 Hasselt. Open dagelijks (behalve dinsdag) van 10 tot 17u.

EXPO

Wij zijn nooit de Turken geweest

Naar aanleiding van hun 40ste verjaardag brengt DHKD, in samenwerking met het Gentse STAM en Amsab-ISG, hun verhaal in de tentoonstelling 'Wij zijn nooit de Turken geweest'. DHKD: 40 jaar op de barricade voor minderheden'. De Democratische Volks- en Cultuurvereniging (DHKD) werd officieel opgericht in 1981 door een groep progressieve Turkse Gentenaars en een aantal Vlamingen. Als een van de eerste zelforganisaties in Vlaanderen stond ze mee aan de wieg van het debat rond migrantenstemrecht, de strijd tegen onderwijsdiscriminatie, racisme en genderongelijkheid. DHKD was een bastion en een volksschool, een cultureel centrum, een onthaalbureau, een integratiedienst, maar bovenal een familie, een tweede thuis van minderheden voor minderheden.

➤ Nog tot 27 oktober 2023 in **Amsab-ISG**, Bagattenstraat 174, 9000 Gent. Open maandag t/m vrijdag van 9 tot 17u. Gratis toegang.

THEATER

Schaambot

Schaambot is een reflectie op de schandaalroman *Black Venus* van Jef Geeraerts, in 1969 bekroond met de Driejaarlijkse Staatsprijs voor Proza en in 2015 opgenomen in de Canon van de Vlaams-Nederlandse literatuur. Vijf jaar later werd de roman alweer van de lijst geschrapt. De commissie oordeelde dat Geeraerts' visie op het kolonialisme en op de vrouw misselijkmakend is. Hoe moeten we omgaan met ons geprezen literair erfgoed dat vandaag als kwetsend en ranzig wordt ervaren, maar dat voor velen eigenlijk altijd al was?

In de voorstelling *Schaambot* gaan een jonge zwarte actrice (Musia Mwankumi) en een witte acteur van middelbare leeftijd (Valentijn Dhaenens) samen met het boek van Geeraerts aan de slag en plaatsen grote vraagtekens en emoties bij de lezing van de roman vandaag. *Schaambot* is een gesprek tussen twee mensen van nu, over waar ze zich voor schamen, wat hun verontwaardiging oproept, wat ze kunst noemen en of dat tijdloos is of niet.

➤ Nog tot 3 februari 2024 op **verschillende locaties in Vlaanderen**. Tickets en meer info: www.destudio.com.

Prent Schaambot: © Musia Mwankumi

Eugène Laermans

Niet koning, keizer of admiraal, maar de werkmens stellen zij centraal. In deel 7 van onze Linxuit-reeks 'Kunstenaars van de arbeidersklasse': Eugène Laermans (1864-1940), de schilder die zag waar anderen blind bleven.

Als het leven van kunstenaars wel eens tragisch durft te verlopen, dan geldt dat zeker en vast voor Eugène Laermans. Amper 11 is hij wanneer hij na een hersenvliesontsteking volledig doof en nagenoeg stom wordt, waardoor hij zich nog moeilijk verstaanbaar kan maken. De wereld om hem heen is voortaan in stilte gehuld. Niet verwonderlijk dus dat de mensen die hij later zal schilderen er steeds het zwijgen toe doen.

Want zijn schilderstalent biedt hem een uitweg en Laermans zal een gevierd en meermaals bekroond schilder worden, met succes tot buiten de grenzen. Tot zijn bekendste werken behoren *Een stakingsavond* (1893) en *De landverhuizers* (1896). Het kunsttijdschrift *L'Art Moderne* schrijft over hem: "Geen enkele Belgische kunstschilder is zo indringend, zo waarachtig en zo menselijk als hij. Hij is schilder wat Meunier is als beeldhouwer. De mijnwerkers van Meunier en de boerenkinkels van Laermans zijn door hetzelfde lijden en door dezelfde nood getekend. Beide figuren trekken in groepen voorbij of zijn bezig, stilzwijgend, zwaarmoedig en ruw."

Kunstcriticus en schrijver Camille Lemonnier verwoordt het zo: "De pelgrimstochten van de rouw, van de verschrikking en de valse hoop, die hij uitbeeldt, blijven zelf zwijzaam. Men heeft de indruk dat deze massa's doof en stom zijn door hun noodlotig gebrek aan bewustzijn. Zonder ook maar iets te weten, met ogen als lantaarns, verbrandt door de leegte, reiken zij naar morgen, de dag van de redding of van de dood. Laermans is de schilder van de zielen die niet

spreken en van de dingen die des te veelzeggender zijn."

Eugène Laermans werd in 1864 in Molenbeek geboren in een welstellend gezin: vader werkt bij een bank en is gemeenteraadslid, moeder baat een slagerij uit. Zijn handicap maakt hem tot een man met weinig sociale contacten, maar zijn honger naar kennis is immens. Laermans leest enorm veel en heeft een voorliefde voor de schrijvers van eind 19de eeuw die de proletarische eisen vertolken, zoals Emile Zola, Emile Verhaeren, Georges Eekhoud of Camille Lemonnier. Hij correspondeert met talrijke prominenten uit de wereld van de kunst. Ook als huismus is hij intellectueel en moreel wel degelijk betrokken bij artistieke en progressieve kringen, al zal hij zich nooit politiek engageren.

De scènes van Laermans zijn niet vrolijk. Ze worden omsloten door de pijn der dingen. Het eeuwig lijden van de kleine en nederige mens staat centraal. "Ik zoek niet naar schoonheid noch naar perfectie," schreef Laermans ooit, "ik bekommer mij om het leven, de strijd, de koorts, ik voel mij thuis in onze generatie." In 1924 maakt een oogziekte hem volledig blind en veroordeelt hem tot stilzwijgen en duisternis. In 1927 verleent koning Albert hem de titel van baron. De leuze in zijn wapenschild luidt: "Gelukkig is hij die kan zien." Op 22 februari 1940 overlijdt hij in Molenbeek.

→ Marc Spruyt

Een stakingsavond

Eugène Laermans zelf ontdekken

Voor *De landverhuizers*, een 4,20 meter breed triptiek uit 1896, moet je naar het [Red Star Line Museum](#) in Antwerpen.

In het [Koninklijk Museum voor Schone Kunsten Antwerpen](#) (KMSKA) vind je verschillende topwerken van Laermans, zoals *Naar de haven* (1896), *Afscheid* (1896) en *De blinde* (1898).

Een *stakingsavond* kan je dan weer gaan bewonderen in het [Fin-de-Siècle Museum](#) in Brussel. De Koninklijke Musea voor Schone Kunsten van Brussel bezitten nog een 15-tal andere werken van Laermans (waaronder ook een versie van *De landverhuizers*).

Het [MSK Gent](#) bezit een negental werken, waaronder *Baadsters* (1907) en *Oud echtpaar* (1915).

Rond het natuurreservaat Beverbos in Wommel en Meise kan je een 10,7 km lange Laermans wandeling volgen. Meer info: www.toerismevlaamsbrabant.be.

→ Eerder verschenen in deze reeks: Rik Poot / Frans Masereel / Cécile Douard / Constantin Meunier / Louis Deltour / Eugene Van Mieghem